

13 juni 2023

Geachte Staatscommissie,

Enkele weken geleden ontving ik uw verzoek om een brief aan uw commissie te schrijven teneinde uw analyse te verrijken, waarbij het in het bijzonder zou moeten gaan over de bestuursrechtelijke rechtsbescherming. In de verwachting dat een mail ook is toegestaan, merk ik het volgende op.

Er is de laatste decennia een gigantische stroom literatuur verschenen over de vraag hoe de werking van het bestuurs(proces)recht kan worden verbeterd. Ik heb daar mijn steentje aan bijgedragen, en ik neem aan dat uw ondersteuning die literatuur (en dus ook mijn standpunten) heeft geïnterviewd en geanalyseerd. Ik laat het dan ook bij een zeer algemene observatie.

Het is verleidelijk, niet alleen voor beleidsmakers en politici maar ook voor wetenschappers, om bij gebleken problemen niet te analyseren waar het probleem precies zit en te bezien of het een specifieke interventie kan worden opgelost, maar te grijpen naar stelselherziening. Afschaffen van het besluitbegrip, beroep bij de bestuursrechter tegen handelingen van burgers en particuliere instellingen, grootscheepse centralisatie, grootscheepse decentralisatie, meer gekozen bestuurders, alles naar zbo's, opheffen van alle zbo's, nieuw kiesstelsel, herinvoering van de actio popularis, overal in de wetgeving hardheidsclausules, grote ruimte voor de uitvoering om maatwerk te bewerkstelligen, beroep tegen algemeen verbindende voorschriften, afschaffing van het toetsingsverbod, opheffing van de Afdeling bestuursrechtspraak, opheffing van alle bijzondere bestuursrechtelijke colleges, de lijst is lang en bont.

Verbeteringen zijn altijd mogelijk, maar men moet zich steeds bedenken dat de bestaande constructies ook voordelen hadden, voordelen die bij herziening zouden verdwijnen, en dat ook nieuwe problemen kunnen opduiken (veel auteurs gaan daar in hun pleidooien voor verandering gemakshalve aan voorbij). Aan dit dilemma ligt de aard van de beginselen van de democratische rechtsstaat ten grondslag: die beginselen staan tot elkaar in een spanning, en wie op een bepaald moment teveel aandacht geeft aan één beginsel, zal onvermijdelijk tegen een of meer andere aanlopen. Houdt u dat steeds voor ogen, dan kunt u goede dingen bewerkstelligen. Overigens ben ik van mening dat het toetsingsverbod moet worden opgeheven, want daarvan kan ik anno 2023 geen voordelen zien.

Ik wens u veel wijsheid bij uw werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,
Sjoerd Zijlstra